

AGRICULTURA ECOLOGICĂ – RAMURĂ STRATEGICĂ PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A AGRICULTURII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Liliana CIMPOIEȘ, PhD,
Academy of Economic Studies of Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-3709-9406>, lcimpoies@ase.md

Diana COȘALÎC, PhD student,
Academy of Economic Studies from Moldova
<https://orcid.org/0000-0002-3303-2119>, cosalic.diana@ase.md,

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.II.2023.17.18>

Abstract. *Among the trends in the development of the sustainable agriculture, the field of "ecological agriculture" has a priority role, because the European Union policies also place an increased emphasis on the development of the ecological agriculture. Thus, EU member countries have approved, as a priority objective, the increase of the agricultural areas in the ecological system up to 25% of the total cultivated areas, by the end of 2030. Unfortunately, Republic of Moldova didn't align such an objective, however, the concept of developing the ecological agriculture came out in the early 90s when The Professor Boris Boincean – the promoter of agricultural science, developed the sustainable agriculture in the Republic of Moldova. This branch is a very promising one, for an impressive number of enterprises in the Republic of Moldova, due to the effects of the climate changes, lower production cost, in comparison to the conventional agriculture and the rapidly global growing demand for organic products. The Ecological products also have a positive impact over the employment process, therefore, it has a very low impact on the environment, and it encourages: responsible use of the energy and natural resources; preservation of biodiversity; preservation of the ecological balances; increasing soil fertility; maintaining water quality. As producers and processors from the Republic of Moldova seek to capitalize these opportunities, the Government is making considerable efforts to create favorable conditions for the development of this sector.*

Keywords: *agriculture, organic farming, farms, operators, subsidies.*

JEL: *Q18, Q28, Q57*

UDC: *338.43+631.95](478)*

Introducere. Anul 2023 este unul cu impact istoric pentru Republica Moldova, deoarece în data de 4 martie a anului 2023 politicul din țară a înaintat oficial Consiliului Uniunii Europene, cererea de aderare la Uniunea Europeană. Acesta este primul pas întreprins de Guvernul Republicii Moldova spre obținerea statutului de stat candidat la primirea în UE. În rezultat, la 23 iunie 2022 liderii UE au acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată la UE.

Urmare a acestui eveniment, Guvernul Republicii Moldova a intensificat imediat, procesul de transpunere și armonizare a legislației naționale la exigențele și rigorile Uniunii Europene. Drept urmare, în termeni proximi, Cabinetul de miniștri a aprobat Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030¹⁰, care „asigură implementarea prevederilor Titlului IV, Capitolul 12 – Agricultură și Dezvoltare Rurală, din Acordul de Asociere RM-UE, prin alinierea la obiective generale ale Politicii Agricole Comune. Astfel, Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023- 2030 (în continuare – Strategia) reglementează patru obiective strategice generale și mai multe obiective specifice din care vor deriva Programe și domenii de intervenții dar acestea urmăresc consolidarea potențialului sectorului agricol rezilient la schimbările climatice, promovarea practicilor agricole inteligente, eficiente și durabile, dezvoltarea pieței locale și sporirea potențialului de export, precum și susținerea unei dezvoltări socioeconomice rurale sustenabile”.

De asemenea, Strategia descrie activitățile de bază care contribuie la dezvoltarea durabilă a agriculturii în Republica Moldova printre care se enumeră: „1) producția produselor de origine vegetală și animală; 2) procesarea produselor de origine vegetală și animală; 3) vitivinicol și al băuturilor alcoolice; 4) protecția plantelor și carantina fitosanitară; 5) producția ecologică și produse cu denumire de origine; 6) medicina veterinară; 7) selecția și reproducția în zootehnie; 8) siguranța alimentelor; 9) dezvoltarea și organizarea piețelor produselor agricole și agroalimentare; 10) programe de dezvoltare rurală; 11) consultanță în agricultură; 12) îmbunătățiri funciare și fond funciar”.

Gradul de abordare a temei în literatura științifică. Agricultură ecologică este definită ca o ramură strategică a economiei care se bazează pe principiile ce contribuie la dezvoltarea unui agro-ecosistem sustenabil și rezistent la schimbările climatice, fără utilizarea substanțelor chimice, cu respectarea standardelor internaționale și sistemelor de certificare pentru producerea, procesarea primară sau finită, depozitarea și comercializarea produselor agricole ecologice [7, pag. 69].

Implementarea agriculturii ecologice poate fi realizată prin aplicarea a trei obiective esențiale și anume [6, pag. 7-8]:

1. Îmbunătățirea și conservarea stării de calitate a resurselor mediului înconjurător și reducerea la minim a surselor de poluare;
2. Obținerea produselor agricole de calitate, în cantitate suficientă și la costuri rezonabile;
3. Crearea cadrului general pentru producătorii de produse agroalimentare, care să asigure cantitățile necesare dezvoltării societății, să garanteze securitatea mediului de lucru, să permită creșterea veniturilor, să ofere satisfacția muncii și armonizarea vieții cu natura.

Țările membre ale UE, au stabilit obiective cantitative care să contribuie la dezvoltarea agriculturii ecologice inclusiv pentru majorarea suprafețelor pe care se implementează practici de agricultură ecologică [2, 4, 5].

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 56 din 17.02.2023 Cu privire la aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Agricolă și Rurală pentru anii 2023-2030

Impactul practicilor de agricultură ecologică asupra biodiversității și securității alimentare sunt documentate în literatura de specialitate [4].

Scopul cercetării. Scopul acestei lucrări este de a analiza nivelul de dezvoltare a agriculturii ecologice în Republica Moldova, precum și a identifica tendințele de dezvoltare a acestui sector prin perspectiva statutului de Țară candidat pentru aderarea la UE. Ca metode de cercetare au fost utilizate mai multe tehnici și anume: analiza, sinteza și comparația.

Metodologia cercetării. Cercetarea se bazează pe analiza cadrului normativ care reglementează dezvoltarea agriculturii ecologice în Republica Moldova precum și racordarea acestora la exigențele UE, or, odată cu armonizarea legislației, fermierii din Republica Moldova vor întruni condițiile necesare pentru a putea exporta produse agroalimentare în țările membre UE. Studiul se bazează pe informațiile statistice furnizate de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Asociația Obștească MOVCA și Organismele de inspectare și certificare.

Rezultatele cercetării. Printre tendințele de dezvoltare a agriculturii durabile, domeniul „agricultura ecologică” are un rol prioritar deoarece și UE pune un accent sporit pe dezvoltarea agriculturii ecologice. Astfel țările membre ale UE au aprobat ca obiectiv prioritar, majorarea suprafețelor agricole în sistemul ecologic către 25% din totalul suprafețelor lucrate până la finele anului 2030.

Mai mult ca atât, Planul de acțiune al UE privind agricultura ecologică¹¹ (aprobat la 3 mai 2022 prin Rezoluția Parlamentului European (2022/C 465/02), reglementează instituirea o „Zi europeană a agriculturii ecologice”, care reprezintă o oportunitate de a îmbunătăți vizibilitatea și recunoașterea agriculturii ecologice și de a sensibiliza publicul cu privire la beneficiile producției ecologice, deoarece fermierii ecologici sunt considerați „pionieri ai agriculturii sustenabile”.

Comisia Europeană lucrează la îmbunătățirea condițiilor generale de viață a animalelor, iar Politica Agricolă Comună a arătat că 80% dintre cetățenii UE asociază agricultura ecologică cu un respect mai mare pentru condițiile de viață a animalelor efect ce subliniază, importanța sprijinirii creșterii ecologice nu doar a plantelor vegetale dar și a animalelor.

Implantarea cu succes a Strategiei va contribui la diminuarea impactului asupra mediului, dar și creșterea indicatorilor de dezvoltare a agriculturii ecologice. Realizarea cu succes a prevederilor din Strategie vor asigura și atingerea obiectivului 10 „Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur” al Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”¹².

Analizând obiectivele generale ale Strategiei putem constata că realizarea primului obiectiv „Fortificarea potențialului sectorului agricol și promovarea practicilor agricole inteligente, durabile și reziliente la schimbările climatice” va atrage după sine către anul 2030 „creșterea suprafețelor înregistrate în agricultura ecologică, cel puțin 10% din terenurile agricole”, iar al doilea obiectiv general „Dezvoltarea industriei alimentare și diversificarea piețelor” va contribui la

¹¹ Planul de acțiuni <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2022:465:FULL&from=EN>

¹² Legea nr.315/2022 pentru aprobarea Strategia naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”

„diversificarea produselor locale și etichetarea calității produselor locale – creșterea ponderii produselor etichetate cu 10%”, precum și „creșterea cu 20% a producătorilor locali ce dețin certificări în domeniul calității produselor” către finele anului de implementare a Strategiei.

Atât cadrul normativ din UE cât și cel național, armonizat la exigențele acestora, prevăd prioritizarea dezvoltării agriculturii ecologice care va:

- a) garantează securitatea alimentară în contextul schimbărilor climatice și al declinului biodiversității;
- b) reduce amprenta sistemului alimentar asupra mediului și a climei;
- c) consolidează reziliența sistemului alimentar;
- d) asigură tranziția către o sustenabilitate competitivă, aplicând principiul „de la fermă la consumator”.

Republica Moldova are aprobat cadrul normativ ce reglementează producția agroalimentară ecologică¹³ (Legea nr. 115 din 09.06.2005), urmată de un șir de acte normative, care reglementează raporturile sociale ce țin de obținerea de produse agroalimentare ecologice fără utilizarea substanțelor chimice de sinteză, precum și comercializarea produselor ecologice de origine vegetală și animală. De asemenea, controlul privat al agriculturii ecologice este garantat prin sistemul de certificare, iar certificarea producției agroalimentare ecologice de către un organism de inspecție și certificare ce este acreditat în sistemul EN 17065 și autorizat de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (autoritatea competentă pentru producția agroalimentară ecologică).

Odată cu aprobarea Legea nr. 115/2005 au fost transpuse în legislația națională prevederile regulamentelor europene de „veche abordare” sau mai exact Regulamentul (CEE) nr. 2092/91 privind producția ecologică a produselor agricole și indicarea acestora pe produsele agricole și alimentare, care a fost abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice. Ulterior, prevederile Legea 115/2005 a fost pusă în aplicare prin Hotărârea Guvernului nr. 149/2006, care de asemenea a armonizat Regulamentul (CEE) nr. 2092/91 și Regulamentul 1804/1999, acte ce s-au depășit în timp și nu mai sunt în vigoare la nivel comunitar, fiind abrogate de Regulamentul (CE) nr. 834/2007.

În timp, existența unor norme contradictorii referitoare la producția ecologică (Legea nr. 115/2005, Hotărârea Guvernului nr. 149/2006, Hotărârea Guvernului 1078/2008), creează confuzii în implementare și armonizare la exigențele UE. Astfel, odată cu aprobarea noii reglementări, Regulamentul (UE) nr. 848/2018, Republica Moldova a purces la transpunerea actelor și elaborarea unei noi legi privind producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice care are ca scop eliminarea lacunelor legislative din cadrul normativ național. În rezultat, prevederile Legii 115/2005 au fost abrogate și noua lege descrie noul concept de dezvoltare a agriculturii ecologice ce se încadrează o armonizare suplimentară cu

¹³ Legea nr. 115/2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică (Monitorul Oficial Nr. 95-97 15.07.2005, art.446)

acquis-ul UE. Noua „Lege organică” a fost adoptată în anul curent (Legea nr. 237/2023) și v-a intra în vigoare din 01.07.2024.

Principiul de bază al noii legi este aplicarea unei abordări integrate, care include toate etapele de producere și controlul necesar dezvoltării durabile a producției ecologice, asigurând în același timp funcționarea eficientă a pieței, garantând concurența loială, asigurând încrederea consumatorilor și protejând interesele acestora. Îmbunătățirea cadrului normativ în acest domeniu va permite atingerea unui grad mai înalt de control al produselor etichetate, vor garanta depistarea infracțiunilor la nivel național astfel ca exporturile de produse ecologice să prezente credibilitate pentru consumatori.

Noua Legie privind producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice vă exclude următoarele bariere:

1. *Recunoașterea Organismelor de control internaționale de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.*

Odată cu aprobarea Legii 115/2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică, în Moldova a fost introdus controlul privat al agriculturii ecologice, care a garantat sistemul de certificare și armonizarea cu cerințele Uniunii Europene, astfel, producția agroalimentară ecologică este certificată de un organism de inspecție și certificare acreditat în conformitate cu standardul SM SR EN ISO/CEI 17065 „Evaluarea conformității. Cerințe pentru organisme care certifică produse, procese și servicii” și autorizat de Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Conform Legii nr. 115/2005 organismele de certificare internaționale acreditate în UE sunt situate pe aceeași poziție ca și organismele de certificare naționale, astfel, fiind obligate să dețină acreditare națională. Odată cu adoptarea proiectului de lege privind producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice, organismele de control internaționale nu vor fi obligate să se reacrediteze la nivel național.

2. *Accesarea subvențiilor de către producătorii care certifică producția la organismele de control internaționale.*

Entitățile economice care doresc să exporte producția agroalimentară ecologică o certifică în conformitate cu standardul care este echivalent cu standardul Uniunii Europene, organismele de control (certificare) de asemenea fiind echivalente, respectiv, organismele de control și agenții economici nu se pot integra în sistemul național care nu este conform legislației Uniunii Europene. Odată cu recunoașterea organismelor de control internaționale, agenții economici se vor putea încadra în sistem.

3. *Lipsa unui sistem de monitorizare și control ajustat la standardele europene.*

Situația actuală în domeniul cerificării produselor ecologice la moment se desfășoară pe două platforme paralele, astfel, marea majoritate a agenților economici certifică producția agroalimentară ecologică în conformitate cu standardul care este echivalent cu standardul Uniunii Europene, dar nu sunt înregistrați la nivel național, iar o altă parte a agenților economici certifică produsele la organismele de certificare naționale, care însă nu sunt în conformitate cu standardul care este echivalent cu standardul Uniunii Europene.

Acest fapt aduce prejudicii de imagine asupra întregului sector de agricultură ecologică, prin faptul că nu există informația în timp util cu privire la cantitățile de produse certificate, nr. de operatori certificați, neconformitățile identificate la nivelul Comisiei Uniunii Europene.

4. *Organismele de certificare naționale nu sunt recunoscute la nivel internațional, respectiv producătorii care contractează aceste organisme nu pot efectua exportul produselor cu mențiune de „ecologic”.*

Conform art. 32 al Regulamentului (CE) nr. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91, un produs ecologic poate fi introdus pe piața comunitară cu condiția că operatorii, inclusiv exportatorii, au făcut obiectul unui control efectuat de către o autoritate sau organism de control recunoscut în conformitate cu cerințele Regulamentului (CE) nr. 1235/2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului în ceea ce privește regimul de import al produselor ecologice din țări terțe.

5. *La moment, pe piață produsele agroalimentare ecologice concurează cu produsele convenționale. Prin proiectul de lege vor fi introduse sancțiuni pentru utilizarea termenilor „ecologic”, „biologic”, sau „organic” la produsele care nu sunt certificate ecologic.*

Totodată, analizând regulamentele UE ce reglementează agricultura ecologică, putem constata că Guvernul Republicii Moldova are ca prioritate să opereze modificări la mai multe acte normative care trebuie armonizate la cel puțin 15 regulamente ale UE.

Peste 90% din produsele ecologice moldovenești sunt exportate. Republica Moldova se află pe locul 17 în rândul țărilor din care UE importă produse ecologice. În afară de Ucraina, Moldova exportă mai mult decât orice altă țară din Europa de Est apropiat. Cererea internă de produse ecologice în Republica Moldova rămâne a fi mică, dar aceasta ar putea crește din cauza creșterii clasei de mijloc, a cetățenilor care s-au întors de la muncă în străinătate și a tinerelor mame, care promovează consumul produselor ecologice fiind principalul consumatori [1].

În Republica Moldova sunt înregistrați 139 de entități economice¹⁴ care sunt înregistrați sub certificare ecologică națională sau internațională și în unele cazuri, ambele.

Mai mult de 2/3 au certificate emise de organisme de control internaționale, au capacitate de a exporta produsele obținute, iar sub 1/3 au certificate de operatori de inspecție și certificare din Republica Moldova care comercializează produsele obținute în exclusivitate pe piețele locale.

Conform datelor din Atlas pot menționa că suprafața de teren agricol în sistemul ecologic în Republica Moldova variază de la an la an, iar în anul 2022 aceasta a înregistrat 28616,07 ha fiind în diminuare cu 1102,86 ha față de suprafața terenurilor agricole înregistrate în anul 2021.

¹⁴ Atlasul Agriculturii ecologice din RM <https://www.ecovisio.org/ro/ce-facem/project/atlasul-agriculturii-ecologice-din-republica-moldova>, accesat la data de 22.09.2023

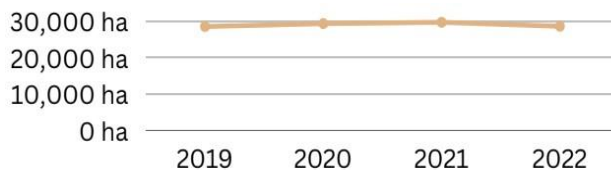

Figura 1. Suprafața terenului agricol în sistemul ecologic în Republica Moldova
Sursa: Atlasul agriculturii ecologice

Rezultatele anului 2022 pentru agricultura ecologică în Republica Moldova:

26 848,3 ha - Certificate ecologic (93,56%)

327 ha - Conversie anul 1 (1,4%)

1106,8 ha - Conversie anul 2 (3,87%)

334,1 ha - Conversie anul 3 (1,17%)

Datele din „Atlasul Agriculturii Ecologice” cu privire la producătorii antrenați în lanțul valoric pe agricultura ecologică din Republica Moldova per zonă de amplasare, ne vorbesc că, majoritatea exploatațiilor agricole ecologice sunt amplasate în zona de Nord (50%), cu o pondere mai mică ce îi revine zonei de centru (33%) și sud (17%).

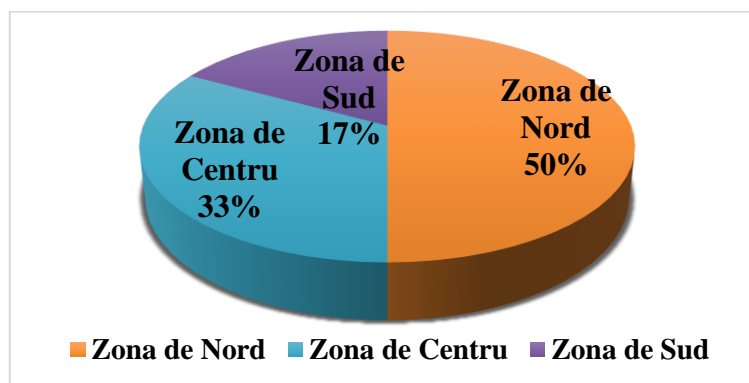

Figura 2. Amplasarea entităților economice per zone a țării
Sursa: Atlasul agriculturii ecologice

Ultimii ani sistemul ecologic devine unul tot mai atractiv pentru entitățile economice din sectorul zootehnic convențional. Apicultura este sectorul cu cele mai mari șanse de dezvoltare. Reprezentanții acestui sector sunt cei care acum trei ani, au fost certificați ecologic și interesul lor pentru a trece în sistem ecologic devine tot mai mare.

Mierea de albi este primul produs din sectorul zootehnic care are posibilitatea de a fi exportat în Țările membre ale Uniunii Europene, deoarece tendințele pieței europene pentru produsele ecologice sunt în creștere, fapt care a determinat și apicultorii din țară să se orienteze la trecerea de la sistem convențional la cel ecologic.

Perioada pandemică COVID-19 a sporit și mai mult, interesul consumatorilor pentru produsele ecologice atât pe piața externă cât și pe piața locală. Cererea pe piața internă cât și externă a produselor ecologice dictează majorarea suprafețelor în sistem ecologic și diversificarea produselor certificate ecologic.

Această tendință orientată spre un mod de viață sănătos încurajează agricultorii din sistemul convențional să treacă în conversie către sistemul ecologic de producere.

Interesul puternic al consumatorilor, măsurile de sprijin politic, inclusiv un cadru de reglementare bun, sunt esențiale pentru atingerea acestui obiectiv de creștere a suprafețelor agricole în sistem ecologic.

Statul pune prioritate pe sistemul ecologic în agricultura din Republica Moldova, aceasta fiind subliniată și în politicile de dezvoltare sectorială cât și în politica de subvenționare pentru următorii ani.

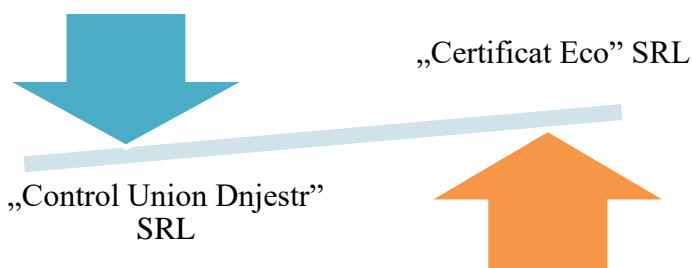

Figura 3. Organisme de control naționale ce activează pe teritoriul Republicii Moldova

Sursa: Atlasul agriculturii ecologice

În Moldova, producătorii și procesatorii ecologici au două opțiuni de certificare. De facto, organismele de certificare și control național, doar în anul 2022 a reușit să inspecteze 66 entități economice ce implementează practici ale agriculturii ecologice care ulterior au avut posibilitate să obțină și sprijinul financiar din partea Guvernului Republicii Moldova.

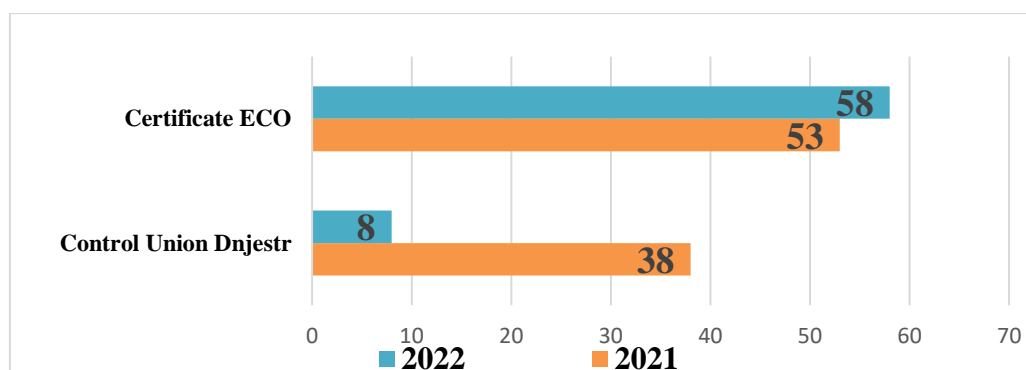

Figura 4 Organisme de control și entități economice certificați în perioada anilor 2021-2022

Sursa: Certificate ECO, Control Union Dnjestr, la situația din 22.07.2023

Dacă doresc să exporte în UE, este necesar să certifice producția agroalimentară ecologică prin intermediul unuia dintre cele 8 organisme internaționale de control, recunoscute de către Comisia Europeană și care activează în paralel pe teritoriul Republicii Moldova.

Dacă doresc să acceseze programe de sprijin și subvenții guvernamentale, li se cere să își certifice produsele la unul dintre cele două organisme naționale de control din Republica Moldova. Cei care doresc să exporte și să acceseze subvenții trebuie să plătească pentru două certificări, or aceasta reprezintă cheltuieli adiționale e sunt suportate de fermieri. Aceasta este, de asemenea, o constrângere majoră pentru dezvoltarea în continuare a sectorului ecologic, care ar trebui abordată prin noua lege organică.

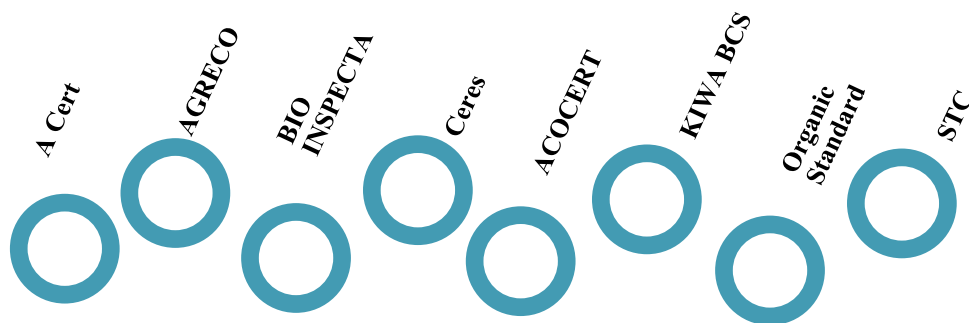

Figura 5. Organisme de control internaționale ce activează pe teritoriul Republicii Moldova

Sursa: Atlasul agriculturii ecologice

Dacă doresc să acceseze programe de sprijin și subvenții guvernamentale, li se cere să își certifice produsele la unul dintre cele două organisme naționale de control din Republica Moldova. Cei care doresc să exporte și să acceseze subvenții trebuie să plătească pentru două certificări, or aceasta reprezintă cheltuieli adiționale și sunt suportate de fermieri. Aceasta este, de asemenea, o constrângere majoră pentru dezvoltarea în continuare a sectorului ecologic, care ar trebui abordată prin noua lege organică.

Există informații contradictorii de la procesatorii și producătorii intervievați în ceea ce privește costurile de certificare. Unii cred că costurile sunt semnificativ mai mari în comparație cu ceea ce ar costa în UE. Alții au afirmat că atunci când folosesc inspectori moldoveni care lucrează pentru organismele internaționale de control, costurile sunt mai rezonabile. Costurile pentru angajarea unui inspector UE sunt de 600 EUR/zi, în timp ce costurile inspectorilor moldoveni sunt de aproximativ 130 EUR pe zi. După cum sa discutat mai sus, acești inspectori/inspecții nu sunt interschimbabile și oricare dintre taxe poate fi excesivă pentru un mic proprietar de teren cu 5 hectare (dacă nu face parte dintr-o certificare de grup) în comparație cu un fermier mare cu 100 de hectare. Aceste costuri sunt chiar mai mari, dacă se iau în considerare costurile de călătorie ale inspectorilor internaționali sau dacă testarea necesară nu poate fi realizată în laboratoarele din Moldova. Procesatorii se confruntă, de asemenea, cu costuri ridicate, ceea ce i-a descurajat pe mulți procesatori

convenționali să caute certificarea ecologică. Procesatorii din Republica Moldova au mai declarat că cumpărătorii au solicitat efectuarea de verificări suplimentare ca urmare a cazurilor de fraudă; acest lucru a dus la creșterea costurilor pentru certificare cu 50%.

Total suprafață de teren certificată în sistem ecologic în anul 2022 a fost înregistrată de 28616,07 ha cu o pondere de 1,62 la sută din total terenului agricol din Republica Moldova.

Deși există multe programe guvernamentale și asociații industriale care operează la nivel național, regional și global în sprijinul agriculturii ecologice, nivelul serviciilor oferite de diferite entități sectorului și calitatea informațiilor pe care le păstrează variază foarte mult de la o țară la alta. După cum a descris, lipsa de informații fiabile și actuale cu privire la actorii lanțului valoric, costurile de producție comparative, distribuția exporturilor și provocările sectoriale cu care se confruntă sectorul ecologic din Moldova au complicat munca acestei evaluări.

Concluzii:

1. Politicile și practicile naționale privind producția ecologică nu sunt conforme cu normele UE, iar armonizarea acestora este prioritate pentru Guvernul Republicii Moldova.
2. Certificatele ecologice moldovenești nu sunt recunoscute în UE, fapt ce îngustează piața de desfacere pentru operatorii ecologici din Republica Moldova. Armonizarea legislației va permite recunoașterea Republicii Moldova ca țară conformă, ceea ce înseamnă că certificatele eliberate de Organismele de Inspecție și Certificare Naționale vor fi recunoscute pe piața Uniunii Europene.
3. În Republica Moldova nu există suficiente capacități de control a conversiei masivelor, a tehnologiilor de certificare, a materiei prime și a produselor ecologice. Astfel, stabilirea unui sistem de supraveghere în ceea ce privește trasabilitatea produselor agroalimentare ecologice ar fi necesar de dezvoltat în termeni proximi.
4. Agenții economici vor putea accesa subvențiile pentru mai multe domenii de intervenție. Fără suportul statului fermierii nu vor reuși să fie competitivi cu exponenții din alte țări;
5. Stabilirea unui cadru normativ pentru acordarea excepțiilor privind producerea agroalimentară ecologică.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Atlasul Agriculturii Ecologice în Republica Moldova. (2020, 2021, 2022).

Agricultura ecologică: Principii de bază și bune practici. (2019). Ediția pentru Republica Moldova, Nr. 3001.

IFOAM Organics International. (n.d.). <https://www.ifoam.bio/why-organic/organiclandmarks/definition-organic>

Mayen, C. D., Balagtas, J. V., & Alexander, C. E. (2010). Technology adoption and technical efficiency: Organic and conventional dairy farms in the United States.

American Journal of Agricultural Economics, 92, 181-195.
<http://dx.doi.org/10.1093/ajae/aap018>

- Miron, R. (2021). *Moldova's Organic Agriculture Sector: Seizing the Opportunities for Growth, Southern Africa Farmer to Farmer Program*. USAID.
- Rusu, T., Albert, I., & Bodis, A. (2005). *Metode și tehnici de producție în agricultura ecologică (ecotehnica)*. Cluj-Napoca: Editura Risoprint.
- Voloșciuc, L. *Probleme ecologice în agricultură*. (2009). Chișinău: Editura „Bons Offices” SRL